

ALICJA BARŁOWSKA

KIERUNKI ROZWOJU ROLNICTWA W GMINACH TURYSTYCZNYCH WOJEWÓDZTWA NOWOSĄDECKIEGO

Podjęto próbę przedstawienia specyfiki produkcji rolniczej w wybranych gminach województwa nowosądeckiego, charakteryzujących się stosunkowo znacznym udziałem ruchu turystycznego. Pomiedzy turystyką i rolnictwem występują sprzężenia zwrotne, determinujące tworzenie wzajemnych uwarunkowań rozwojowych.

I. WPROWADZENIE

Wzrastające potrzeby w zakresie wyżywienia ludności stwarzają konieczność produkcyjnego wykorzystania wszystkich gruntów przydatnych do produkcji rolniczej. Dotyczy to również obszarów górskich, przy uwzględnieniu jednak ich specyficznych warunków.

Jakkolwiek rolnictwo i turystyka wyznaczają współcześnie stopień aktywizacji gospodarczej tych obszarów, to jednak nie stanowią one harmonijnej całości. Obie te dziedziny łączy fakt gospodarowania we wspólnym środowisku przyrodniczym. Stanowi ono podstawę, bez której ich istnienie i rozwój byłyby wątpliwe. Różny jest sposób wykorzystania tego środowiska. Rolnictwo korzysta bezpośrednio z poszczególnych jego zasobów, a dla turystyki ważne jest kompleksowe ich ujęcie czyli walory krajobrazowe.

Próbę ukazania produkcji rolniczej w obszarach o dość wysokim udziale ruchu turystycznego podjęto w odniesieniu do gmin województwa nowosądeckiego. O tym przekroju badań zdecydowały względy dostępności, kompletności i szczegółowości materiałów. Badania zlokalizowano

w celowo dobranych gminach: Czorsztyn, Kamienica, Łącko i Ochotnica Dolna, w których ruch turystyczny wykazywał nasilający się rozwój.

Podstawowym źródłem materiałów były dane urzędów gmin za okres 1976—1981. Uzupełniono je danymi udostępnionymi przez instytucje wojewódzkie. Część materiałów zaczerpnięto z prac magisterskich studentów.

W analizie zagadnień rolniczych posłużono się ogólnie przyjętymi metodami. I tak systemy użytkowania ziemi określono według klasyfikacji Dziedzica [2], a kierunki chowu bydła na podstawie kryteriów Adamowskiego [1].

Tendencje rozwojowe rolnictwa zostały określone przez:

— charakterystykę użytkowania ziemi, a przede wszystkim przez podanie struktury użytków rolnych, ocena bowiem przystosowania tej struktury, zwłaszcza do specyficznych warunków górskich, może być w pewnym stopniu wskaźnikiem nasilenia ich funkcji rolniczych jak również często pozwala na wykrycie istniejących rezerw (będących np. konsekwencją niewłaściwego użytkowania ziemi),

— określenie stanu i uwarunkowań dwóch podstawowych działów, tj. produkcji roślinnej i zwierzęcej,

— możliwości nastawienia produkcyjnego ograniczonego z jednej strony istniejącymi warunkami środowiska, a z drugiej stymulowanego przez rozwój ruchu turystycznego.

Natomiast w szczegółowej analizie turystycznego charakteru badanych gmin wykorzystano takie miary, jak wskaźniki: funkcji turystycznej miejscowości, intensywności ruchu turystycznego oraz rozwoju bazy noclegowej [10].

Badane gminy: Czorsztyn, Kamienica, Łącko i Ochotnica Dolna ze względu na swoje położenie geograficzne oraz walory przyrodnicze wzbudzają zainteresowanie pod względem turystycznym. O ich atrakcyjności stanowią nagromadzone na stosunkowo niewielkim obszarze liczne osobliwości przyrodnicze i kulturowe. Stąd obszary te zaliczane są do górskich rejonów turystycznych, a część z nich wchodzi w skład miejscowości letniskowych.

Rozwijający się ruch turystyczny stwarza potrzeby rozbudowy bazy materialnej, której zadaniem jest zaspokajanie wymagań stawianych przez turystów. Dotyczy to zwłaszcza komunikacji, której rozwój utrudniają niezbyt sprzyjające warunki naturalne. Niewiele jest połączeń autobusowych, przy czym możliwości korzystania z nich przez turystów utrudnione są znacznie przez obciążenie spowodowane dojazdami ludności miejscowej do szkół i zakładów pracy.

Niezadowalający jest również stan bazy żywieniowej i sieci handlowej. Nieco lepiej rozwinięta jest sieć handlowa. Tworzą ją domy handlowe (w Łącku i Kamienicy), sklepy, punkty sprzedaży detalicznej i kioski. Natomiast wiele do życzenia pozostawia organizacja zaopatrzenia. Spośród wszystkich elementów decydujących o rozwoju ruchu turystycznego do-

minujące znaczenie odgrywa baza noclegowa. Jej wielkość jest głównym czynnikiem określającym zdolności recepcyjne danego obszaru. W sezonie turystycznym 1980/81 badane gminy dysponowały następującą ilością miejsc noclegowych: Czorsztyn — 2496, Kamienica — 794, Łącko — 385, Ochotnica — 383. W strukturze bazy noclegowej dominują kwatery prywatne. Zaznaczyć przy tym należy, że występuje duży udział kwater niższej kategorii. Jest to spowodowane istnieniem starej zabudowy, brakiem sieci wodociągowo-kanalizacyjnej i wielu innych udogodnień, co znacznie obniża standard istniejącej bazy.

Przedstawione wielkości odnośnie do bazy noclegowej tylko w przybliżeniu określają faktyczną sytuację. Istnieje bowiem pewna liczba miejsc nierejestrowanych.

Dla prawidłowego rozwoju turystyki ważne jest również istnienie pozostałych elementów bazy materialnej. Oprócz sieci handlowej zalicza się do niej urządzenia obsługi organizacyjnej oraz obszary i urządzenia „postoju turystycznego”. Te elementy zagospodarowania nie dorównują w pełni atrakcyjności przyrodniczej i krajobrazowej badanych gmin oraz liczbie odwiedzających je turystów. Jest to spowodowane znacznymi ograniczeniami możliwości inwestowania i jak np. w gminie Czorsztyn trwającymi od lat przygotowaniami do budowy zbiornika wodnego na Dunajcu.

Oceniając znaczenie turystyki jako dziedziny działalności gospodarczej konieczne staje się określenie jej poziomu. Do tego celu może posłużyć wskaźnik funkcji turystycznej Deferta. Wartości tego wskaźnika dla poszczególnych gmin kształtowały się następująco: Czorsztyn — 31,1; Kamienica — 13,0; Łącko — 4,9; Ochotnica — 7,6. Jakkolwiek wartości wskaźników są niskie, co może wskazywać, że funkcja turystyczna ma jeszcze względnie małe znaczenie w życiu gospodarczym gmin, to jednak wskazać należy na ich tendencję wzrostową. Z kolei wielkość ruchu turystycznego można ocenić na podstawie wskaźnika intensywności. Jego wartości dla badanych gmin przedstawiają się następująco: Czorsztyn — 210,2; Kamienica — 1583,3; Łącko — 246,1; Ochotnica — 444,7. Oceniając wyliczone wielkości można stwierdzić, że w gminie Kamienica ruch turystyczny wykazuje cechy nasilonego zjawiska, natomiast w pozostałych zaczyna się dopiero kształtować. Zaznaczyć należy, że są to jednak wielkości przeciętne dla badanych gmin. W ich obrębie znajdują się takie miejscowości, w których ruch turystyczny jest już zjawiskiem powszechnym.

Przy ocenie stanu bazy noclegowej można się również posłużyć wskaźnikiem jej rozwoju. Wartości tego wskaźnika dla badanych gmin są następujące: Czorsztyn — 32,5; Kamienica — 17,2; Łącko — 4,4; Ochotnica — 20,4. Nadmienić należy, że niższa wartość wskaźnika świadczy o lepiej rozwiniętej bazie noclegowej.

Dla wynajmującego kwatery ważny jest stopień ich wykorzystania, co w głównej mierze decyduje o opłacalności prowadzenia tego typu usług. Wskaźnik wykorzystania pojemności noclegowej ze względu na możliwość

uzyskania odpowiednich informacji obliczono tylko dla sezonu letniego. W badanych gminach kształtował się on następująco: Czorsztyn — 30,61; Kamienica — 45,17; Łącko — 28,03; Ochotnica — 21,86. Wyliczonych wielkości wskaźnika nie można traktować bezkrytycznie, zwłaszcza przy podziale na czasokresy różniące się między sobą długością trwania. W takim przypadku bardziej przydatny wydaje się procentowy wskaźnik wykorzystania miejsc noclegowych. W gminie Ochotnica Dolna kształtował się on następująco:

- sezon letni — 35,26%,
- sezon jesienno-zimowy — 17,05%,
- sezon „martwy” — 22,86% wykorzystania miejsc.

Dane te potwierdzają fakt występowania sezonowości ruchu turystycznego oraz stosunkowo niskiego jeszcze wykorzystania bazy noclegowej w poszczególnych gminach. Można więc stwierdzić, że istnieją w nich potencjalne możliwości przyjęcia zwiększonej liczby turystów bez konieczności rozbudowy istniejącej bazy noclegowej.

Analizowane gminy zaliczane są do III kategorii obszarów turystycznych, w których rozwój różnorodnych form ruchu turystycznego stanowi podstawę aktywizacji gospodarczej, ale nie dorównuje jeszcze podstawowej funkcji, jaką jest produkcja rolnicza.

II. SPECYFIKA PRODUKCJI ROLNICZEJ

1. Użytkowanie ziemi

Użytki rolne w badanych gminach znajdują się w większości we władaniu sektora nie uspołecznionego. Dlatego też w dalszej części opracowania analizę ograniczono do rolnictwa indywidualnego.

W strukturze obszarowej rolnictwa indywidualnego mają miejsce dość znaczne różnice pomiędzy gminami. Jak wynika z tabeli 1, największe rozdrobnienie gospodarstw jest w gminie Czorsztyn, gdzie blisko 28% użytków rolnych znajduje się w grupie gospodarstw do 2 ha, a ok. 78% w gospodarstwach o obszarze mniejszym niż 5 ha. Nieco lepsza sytuacja panuje w gminach Łącko i Kamienica. Największe gospodarstwa są jednak w gminie Ochotnica, gdzie 40% ziemi jest we władaniu gospodarstw o obszarze ponad 10 ha, a w grupach poniżej 5 ha tylko 27%.

Struktura użytkowania ziemi jest jednym z elementów określających charakter gospodarowania w rolnictwie. W strukturze tej, zależnej w głównej mierze od warunków przyrodniczych, decydujący jest stosunek powierzchni użytków rolnych (UR) do powierzchni zalesionej. W badanych gminach: Czorsztyn, Kamienica, Łącko i Ochotnica Dolna znaczny udział

Tabela 1 — Table 1

Struktura obszarowa indywidualnych gospodarstw rolnych w badanych gminach
(w procentach)

Superficy structure of private farms in examined village groups (in percent)

Gmina Village group	Grupy obszarowe Superficy groups (ha)					Powierzchnia ogólna gospodarstw indy- widualnych Total superficy of private farms
	0,5—2,0	2,0—5,0	5,0—7,0	7,0—10,0	>10,0	
Czorsztyn	27,8	48,9	11,5	8,3	3,5	100,0
Kamienica	21,9	32,6	13,9	12,1	19,8	100,0
Łącko	29,7	37,3	13,0	10,8	9,2	100,0
Ochotnica Dolna	8,0	18,7	13,8	19,1	40,4	100,0

Tabela 2 — Table 2

Struktura użytkowania ziemi w gospodarce indywidualnej
badanych gmin w 1981 roku (powierzchnia ogólna = 100)

Structure of land use in private farms in investigated
village groups in 1981 (total superficy = 100)

Gmina Village group	Użytki rolne Agricultural land	Lasy Forests	Pozostałe grunty i nieużytki Other land and waste
Czorsztyn	65,1	34,1	0,8
Kamienica	48,3	47,7	4,0
Łącko	49,7	44,9	5,4
Ochotnica Dolna	38,6	55,7	5,7

mają lasy, które zajmują często ponad połowę powierzchni ogólnej (tab. 2). Jest to zjawisko korzystne, gdyż w warunkach górskich znaczny udział lasów sprzyja zachowaniu równowagi w środowisku przyrodniczym. Lasy obok swej funkcji gospodarczej pełnią także ważną rolę w regulacji zasobów wodnych i podnoszą atrakcyjność krajobrazową obszarów wykorzystywanych turystycznie.

Wraz ze wzrostem wysokości położenia, postępującym zróżnicowaniem rzeźby i pogarszaniem się jakości gleb zwiększa się powierzchnia lasów. Następuje również zróżnicowanie struktury użytków rolnych. Udział gruntów ornych w gminie Czorsztyn jest znaczny i w zasadzie w żadnej wsi nie spada poniżej 50% UR. Jest to związane z rzeźbą terenu pozwalającą na orne użytkowanie gruntów bez szkody dla środowiska. Nie jest to jednak stan korzystny, gdyż w wielu przypadkach obniża to plony i wzmaga procesy erozyjne gleb. Taki stan rzeczy jest pozostałością po istniejącym tu kiedyś „głodzie ziemi”, podobnie zresztą jak i istniejący nadal bardzo niekorzystny rozłóg ziemi [11].

W strukturze użytkowania ziemi gminy Kamienica nie zaobserwowano większych zmian w ciągu ostatnich lat. Podobnie i w gminie Łącko, w której jedynie zwiększyła się powierzchnia upraw ogrodniczych pod szkłem, co może być wyrazem intensyfikowania produkcji. Typowe dla gminy sady zlokalizowane są głównie w północnej i środkowej jej części.

W gminie Ochotnica Dolna dominują lasy, przy czym główne ich nasilenie występuje w centralnej części gminy. W miarę przesuwania się na zachód pogarszają się warunki klimatyczne i glebowe, co pociąga za sobą zwiększenie udziału trwałych użytków zielonych.

2. Produkcja roślinna

Produkcja roślinna uzależniona jest w głównej mierze od warunków klimatyczno-glebowych. Wpływają one głównie na dobór poszczególnych gatunków i odmian roślin uprawnych. Górski charakter analizowanych

Tabela 3 — Table 3

Procentowa struktura zasiewów w gospodarce indywidualnej badanych gmian w 1981 roku (powierzchnia zasiewów = 100)

Structure (in percent) of plants grown in private farms of examined village groups (planted area = 100)

Gmina Village group	Ogółem Total	Zboża Cereals				Zie- mniaki Potatoes	Okopowe i pastewne Root and fodder plants	Warzy- wa Vegeta- bles	Pozo- stałe Others
		ra- zem total	w tym: including:						
			owies oats	jęcz- mień bar- ley	psze- nica wheat				
Czorsztyn	100,0	39,7	14,0	19,5	1,9	18,2	3,9	0,7	37,5
Kamienica	100,0	54,8	19,1	12,1	13,1	20,6	2,3	0,9	21,4
Łącko	100,0	57,5	10,9	6,3	19,9	18,2	5,9	1,4	17,0
Ochotnica Dolna	100,0	52,2	20,9	14,9	4,0	21,3	3,0	0,9	22,4

gmin przesądza o możliwościach (ograniczonych) doboru gatunków roślin do uprawy. Dane zamieszczone w tabeli 3 przedstawiają strukturę zasiewów w badanych gminach. Wynika z niej, że ponad połowę powierzchni gruntów ornych zajmują zboża, przy czym dominują takie gatunki jak: owies i jęczmień, a więc te, które w warunkach górskich dają dość pewne plony. Jedynie w gminie Czorsztyn udział zbóż wynosi ok. 40%. Na przestrzeni ostatnich lat sukcesywnie zmniejsza się powierzchnia uprawy zbóż na korzyść roślin pastewnych. Jest to zjawisko bardzo korzystne, również ze względu na możliwy do uzyskania w tych warunkach poziom plonów [7].

Określone dla poszczególnych gmin systemy użytkowania ziemi przedstawiono w tabeli 4. W gminach Czorsztyn i Ochotnica Dolna ponad 50%

Tabela 4 — Table 4

Struktura użytków rolnych i systemy polowe w gospodarce indywidualnej badanych gmin (UR = 100)
Structure of agricultural land and field systems in private farms of examined village groups (agric. land = 100)

Gmina Village group	Ogółem Total	Zbożowe Cereals	Okopowe Root plants	Pastewne Fodder plants	Systemy polowe Field systems
Czorsztyn	100,0	28,5	15,8	55,7	paszowy fodder production
Kamienica	100,0	36,1	16,4	47,5	zbożowo-paszowy cereals and fodder
Łącko *	100,0	33,2	13,9	30,2	zbożowo-paszowo- -sadowniczy cereals-fodder- -orchards
Ochotnica Dolna	100,0	24,6	12,0	63,4	paszowy fodder production

* W Łącku sady zajmują powierzchnię 1389,8 ha, co stanowi 22,7% powierzchni użytków rolnych.

* In Łącko orchards cover 1389.8 ha which constitutes 22.7% of the whole agricultural land.

powierzchni UR przeznaczają się pod uprawę roślin pastewnych. Uzależnione to jest od specyficznych warunków przyrodniczych, pozwalających użytkować grunty przydatne rolniczo głównie w formie naturalnych łąk i pastwisk. Występujący na obszarze tych gmin paszowy system użytkowania ziemi pozwala na rozwój produkcji zwierzęcej. W gminie Kamienica występuje zbożowo-paszowy system produkcji roślinnej, natomiast w gminie Łącko ze względu na znaczną przewagę sadów zbożowo-paszowo-sadowniczy system użytkowania ziemi.

Przedstawione powyżej dane świadczą o tym, że jakkolwiek istnieją

niezbyt sprzyjające warunki dla rozwoju wysokotowarowej produkcji roślinnej, to jednak stanowić ona powinna podstawę rozwoju produkcji zwierzęcej i jej uzupełnienie.

3. Produkcja zwierzęca i jej ukierunkowanie

Ilościowy stan zwierząt gospodarskich w roku 1981 przedstawia tabela 5. Obsada na 100 ha UR była stosunkowo wysoka. Związane to jest przede wszystkim ze znacznym rozdrobnieniem gospodarstw. Zaznaczyć należy, że duża obsada zwierząt nie jest równoznaczna z wysoką jakością pogłowia i jego produktywnością [1]. W badanych gminach dominuje rasa bydła czerwona polska. W pogłowie bydła daje się zauważyć duży udział krów, chociaż i tutaj występuje różnicowanie przestrzenne. W tabeli 6 przedstawiono dane dotyczące procentowego udziału krów (w sztukach

Tabela 5 — Table 5

Obsada inwentarza żywego w gospodarce indywidualnej badanych gmin
w 1981 roku (SD na 100 ha UR)

Stocking rate of livestock in private farms of examined village groups in 1981
(adult heads per 100 ha agricultural land)

Gmina Village group	Bydło ogółem Total cattle	w tym krowy including cows	trzoda chlewna pigs	owce sheep	konie horses	Razem Total
Czorsztyn	80,2	56,2	8,0	12,4	18,9	119,5
Kamienica	70,1	53,3	6,5	3,8	19,3	99,7
Łącko	61,0	48,3	6,0	3,3	13,7	84,0
Ochotnica Dolna	50,6	37,1	4,9	3,8	14,5	73,8

Tabela 6 — Table 6

Procentowy udział krów w strukturze pogłowia bydła
i wynikający stąd kierunek użytkowania

Percentage of cows in structure of livestock and the
resulting direction of use

Gmina Village group	Procent udziału krów w pogłowie Percentage of cows in livestock	Kierunek użytkowania Direction of use
Czorsztyn	50,9	mleczny dairying
Kamienica	51,9	mleczny dairying
Łącko	65,1	mleczny dairying
Ochotnica Dolna	60,1	mleczny dairying

efektywnych) oraz kierunki użytkowania bydła. Można stwierdzić, że bydło w badanych gminach użytkowane jest w kierunku mlecznym.

O istniejących możliwościach żywienia zwierząt świadczyć może wskaźnik powierzchni paszowej, który podano w tabeli 7. Najwyższą wartość

Tabela 7 — Table 7
Powierzchnia paszowa przypadająca na 1 SD
inwentarza trawożernego
Fodder superficy per adult head of grass-eating
stock

Gmina Village group	ha
Czorsztyn	0,49
Kamienica	0,48
Łacko	0,48
Ochotnica Dolna	0,94

tego wskaźnika ma gmina Ochotnica Dolna. Pozwala to sądzić, że w gminie tej tkwią jeszcze rezerwy paszowe, których uruchomienie pozwoli na zwiększenie obsady inwentarza zwłaszcza trawożernego. W pozostałych gminach wartości tego wskaźnika, jak na warunki górskie, są stosunkowo niskie.

Biorąc pod uwagę znaczny udział trwałych użytków zielonych należy mieć na uwadze fakt, że dalszy rozwój produkcji zwierzęcej uzależniony będzie od racjonalnego wykorzystania tych użytków [5]. Chów bydła i owiec oparty głównie na paszach z trwałych użytków zielonych pozwoli w znacznym stopniu wyrównać dysproporcje występujące między gminami górskimi i podgóorskimi, a także zaspokoić popyt na produkty pochodzenia zwierzęcego, jaki stwarza nasilający się ruch turystyczny.

4. Nastawienie produkcyjne rolnictwa

Rozpatrując nastawienie produkcyjne rolnictwa w badanych gminach, z punktu widzenia potrzeb rozwijającego się ruchu turystycznego, należałoby wykorzystać możliwości rozwoju sadownictwa i warzywnictwa. Przyczyniłoby się to również do wzrostu dochodów rolników i podniesienia poziomu intensywności gospodarowania. Rozwój tego kierunku musiałby być zsynchronizowany zarówno z wielkością ruchu turystycznego, jak i możliwościami przetwórstwa rolno-spożywczego. Najwłaściwszym ukierunkowaniem produkcji zwierzęcej będzie nadal chów bydła i owiec. Należy jednak dążyć do poprawy jakości pogłowia oraz stanu bazy materialnej w tym dziale produkcji.

Z uwagi na podstawową rolę, jaką w gminach Czorsztyn, Kamienica i Ochotnica Dolna odgrywa produkcja zwierzęca, podporządkowane jej winny być inne działy produkcji rolniczej. Nie zawsze jednak rozwój bazy paszowej nadąża za potrzebami chowu zwierząt, hamując często w ten sposób wzrost poziomu produkcji rolniczej [7].

Nieco odmiennie przedstawia się sytuacja w gminie Łącko, w której sprzyjające warunki klimatyczno-glebowe stwarzają dalsze możliwości rozwoju sadownictwa i chowu bydła. Sadownictwo powinno odznaczać się tam wysokim poziomem intensywności i szerszym niż dotąd preferowaniem zespołowych form gospodarowania [8].

III. PODSUMOWANIE

Przeprowadzona analiza zjawisk gospodarczych w gminach Czorsztyn, Kamienica, Łącko i Ochotnica Dolna wykazała, że mają one sprzyjające warunki dla równoczesnego rozwoju produkcji rolniczej i turystyki. Konieczne jest jednak skoordynowanie obu tych działalności, aby nie były one autarkicznymi, ale by się wzajemnie uzupełniały. Tak bowiem turystyka może czerpać korzyści z prawidłowo prowadzonej działalności rolniczej, jak i rolnictwo z turystyki.

Nie stwierdzono wyraźnego przekształcania produkcji rolniczej pod wpływem rozwijającego się ruchu turystycznego. Przy obecnym nasileniu turystyki wystarczające jest, gdy rolnictwo pozostaje w zgodzie z konkretnymi warunkami środowiska przyrodniczego.

Dominująca w badanych gminach produkcja zwierzęca nie koliduje z rozwojem turystyki, a wręcz przeciwnie podbudowuje jej bazę materialną (głównie żywieniową). Poza tym nie stanowi ona jeszcze zagrożenia dla środowiska przyrodniczego (brak dużych ferm), a nawet wzbogaca krajobraz o nowe elementy [3].

Rozwijający się ruch turystyczny sprzyja rozwojowi produkcji rolniczej, przez kreowanie popytu m.in. na produkty zwierzęce (mleko i jego przetwory, jaja, kiedyś mięso), które chętnie nabywane są przez turystów. Uzyskane z tych źródeł środki finansowe mogą być z kolei wykorzystane na dalszy rozwój gospodarstw [4]. Dochodzą do tego jeszcze środki pochodzące z wynajmu kwater.

Brak szczegółowych danych odnośnie do uzyskiwanych w gospodarstwach indywidualnych dochodów z tytułu świadczenia usług turystom nie pozwala ściśle określić ich udziału w dochodach ogółem. Zakładając, że na dochody ogółem składają się dochody ze sprzedaży produktów rolniczych (liczone na podstawie szacunkowego skupu) oraz dochody z wynajmu miejsc rejestrowanych i nierejestrowanych (około 60% liczby

miejsc rejestrowanych) stwierdzono, że w gminie Czorsztyn około 34,5% dochodów stanowi wynajem kwater. Ten sam wskaźnik dla gminy Kamienica wynosi 24,4% oraz dla Łącka i Ochotnicy Dolnej 26,3%. Przy szacowaniu wielkości dochodów przyjęto średnie ceny skupu z 1980 roku oraz cenę średnią noclegu w kwaterze prywatnej w wysokości 100 zł. W rzeczywistości udział dochodów z turystyki jest większy od wyliczonego, gdyż dochodzą do tego środki pieniężne uzyskane ze sprzedaży produktów rolniczych bezpośrednio turystom.

Rozwój ruchu turystycznego powoduje również wzmożony popyt na produkty roślinne, w tym głównie na świeże owoce i warzywa. Stwarza to możliwości rozwoju produkcji o kierunku sadowniczo-warzywniczym.

Rozwijający się ruch turystyczny wpływa również na zmiany sytuacji demograficznej w gminach. Stwarzając lokalne możliwości zatrudnienia w obsłudze ruchu turystycznego oraz w bardziej intensywnie prowadzonej produkcji rolniczej, hamuje to odpływ ludności wiejskiej do miast.

Wymienione powyżej powiązania mają charakter obustronnie korzystny. Niemniej jednak widoczne są pewne sprzeczności, a właściwie niedociągnięcia, wynikające z obecnej trudnej sytuacji gospodarczej, zwłaszcza w sferze zaopatrzenia ludności. Ale wydaje się, że przy właściwej organizacji tego zaopatrzenia możliwe jest wprowadzenie rozwiązań zadowalających zarówno stałą ludność rolniczą, jak i turystów odwiedzających te obszary.

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Organizacji Handlu Wiejskiego w Rzeszowie
Akademii Rolniczej w Krakowie

LITERATURA

- [1] Adamowski Z., *Podstawy ekonomiki i organizacji przedsiębiorstw rolnych*, PWRiL, Warszawa 1977, ss. 688.
- [2] Dziedzic J., *Zalecenia agrotechniczne IUNG*, IUNG, Warszawa 1966.
- [3] Jemioło J., *Zagospodarowanie turystyczne rejonu rożnowsko-czchowskiego*, „Probl. Zagosp. Ziem Górs.”, z. 21, 1981, s. 203—225.
- [4] Koziej M., *Zmiany w strukturze użytkowania ziemi a rozwój rekreacji w regionie świętokrzyskim*, „Probl. Zagosp. Ziem Górs.”, z. 15, 1975, ss. 105.
- [5] Kubica J., Rokita S., Zabierowski K., *Rozmieszczenie i kierunki specjalizacji produkcji zwierzęcej w dorzeczu Dunajca*, „Kom. Zagosp. Ziem Górs.”, z. 1, 1963, s. 39—72.
- [6] Kubica J., Brzeziński E., *Przykłady organizacji produkcji w gospodarstwach indywidualnych terenów górskich*, „Probl. Zagosp. Ziem Górs.”, z. 19, 1978, s. 41—64.

- [7] Macko J., *Stan i kierunki rozwoju rolnictwa w województwie nowosądeckim*, „Probl. Zagosp. Ziem Górs.”, z. 18, 1978, s. 25—32.
- [8] Makosz E., *Sadownictwo podgórskie*, PWRiL, Warszawa 1975.
- [9] Staszkievicz J., Witkowski Z., *Ziemia Sądecka*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1980, ss. 168.
- [10] Warszńska J., Jackowski A., *Podstawy geografii turystyki*, PWN, Warszawa 1979, ss. 336.
- [11] Zabierowski K., *Kierunki zagospodarowania terenów górskich w świetle intensywnego rozwoju gospodarczego*, „Probl. Zagosp. Ziem Górs.”, z. 18, 1977, s. 11—24.

Alicja Barłowska

DIRECTIONS OF AGRICULTURAL DEVELOPMENT IN THE TOURIST VILLAGE GROUPS OF PROVINCE NOWY SĄCZ

Summary

The natural environment of mountain areas predestinates them to develop some branches of agricultural production and tourism, which become mutually supplemented, inasmuch as they have to manage this environment in common.

Considering that each of these branches is not and cannot be self-sufficient — the author undertook to estimate the directions of agricultural development in selected tourist village groups of the province Nowy Sącz, i.e. Czorsztyn, Kamienica, Łącko, and Ochotnica Dolna.

Although this analysis is not complete, it does indicate the necessity of a complex-wise study of phenomena occurring in agriculture as well as in tourism of attractive mountain areas.

Institute of Agricultural Economics and Organization of Rural Commerce, Rzeszów Agricultural University, Kraków

Алиция Барловска

НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА В ТУРИСТИЧЕСКИХ ГМИНАХ НОВОСОНЧСКОГО ВОЕВОДСТВА

Резюме

Природная среда горных районов создаёт условия для развития некоторых отраслей сельскохозяйственного производства и туризма, которые взаимно дополняют друг друга, хотя бы из-за факта совместной хозяйственной деятельности в этой среде.

Учитывая, что ни одна из этих областей не является и не может являться экономически независимой — в разработке предпринята попытка оценки направлений сельского хозяйства в избранных туристических гминах новосончского воеводства: Чорштын, Каменица, Лонцко и Охотница Дольна.

Хотя анализ не полный, то указывает он на необходимость комплексного подхода к явлениям, происходящим и в сельском хозяйстве, и в туризме атракционных горных районов.

Институт экономики сельского хозяйства и организации сельской торговли
в Жешове Сельскохозяйственной Академии в Кракове